

Tema 4. Cadrul normativ-instituțional de reglementare a conduitei academice

Unități de conținut:

1. Codul de etică: conținutul și tipologia
2. Comisia de etică: atribuții și responsabilități
3. Codul de onoare a studentului UTM
4. Codul de etică și deontologie profesională al UTM,
5. Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei de Etică a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare în domeniul atestării

Desfășurarea cursului:

CODUL DE ETICĂ: CONȚINUTUL ȘI TIPOLOGIA

Comisiile Universității trebuie să elaboreze și să actualizeze propriile coduri de etică. În următorul capitol vom discuta despre codul de etică, ce este acesta, ce rol are într-o universitate și ce tipuri de coduri de etică există.

Definiție

Codul de etică este un ansamblu coerent de reguli morale (interdicții sau obligații morale).

Regulile morale pot fi prezentate sub forma unor interdicții (nu trebuie să plagiezi) sau a unor obligații morale (trebuie să îți tratezi cu respect colegii). Codurile de etică vor fi mai ales utilizate ca instrumente instituționale pentru a le oferi membrilor unei comunități academice un sistem de reguli care să îi ghideze, să știe ce este interzis din punct de vedere moral. Din acest punct de vedere, un cod de etică este util într-o universitate, deoarece le oferă membrilor un punct de reper.

Un cod de etică poate îndeplini mai multe funcții într-o universitate. În funcție de aceste funcții, un cod poate fi: (i) aspirațional; (ii) educativ; (iii) sau punitiv (sanționează abaterile de la cod).

Prin intermediul unui cod de etică se pot stabili anumite standarde profesionale pe care membrii unei comunități se angajează să le respecte, fără a fi însă constrânși. De exemplu: „Ne propunem să respectăm în cercetare cele mai înalte standarde de etică” sau: „Etica este unul dintre cele mai importante aspecte ale activității noastre de cercetare”. Codurile alcătuite doar din astfel de declarații sunt numite coduri aspiraționale. Astfel de coduri pot fi întâlnite și sub denumirea de coduri de conduită, coduri profesionale sau chiar coduri de onoare. În completarea unui cod aspirațional, pot exista și pasaje prin intermediul cărora li se aduc la cunoștință membrilor unei organizații ce le este sau nu permis să facă.

Discutarea eseului unui student de față cu alți colegi poate fi interzisă. Există instituții care evaluează drept inacceptabilă criticarea muncii unui student în prezența celorlalți colegi, deoarece un student care a făcut un eseu mai slab poate fi ulterior ridiculizat. Un cod care conține astfel de paragrafe este un cod educativ. Îi informează pe profesori și pe studenți privitor la normele și principiile morale la care aderă universitatea. În unele cazuri, un cod de etică ce are un rol educativ poate fi chiar mai general, de exemplu, poate doar să menționeze că profesorii trebuie să adopte o atitudine profesională în relația lor cu studenții. În acest caz, fiecare profesor este liber să aplice această regulă în mod independent, după buna sa judecată.

Codul de etică punitiv trebuie să fie foarte concret și să cuprindă sancțiuni în cazul în care se constată că există abateri de la acesta. Un cod care impune un comportament trebuie să vegheze asupra bunului mers al unei universități.

În ceea ce privește conținutul unui cod de etică, pot exista coduri fundamentate pe unul sau mai multe concepte normative, precum: principiile morale; valori morale; datorii morale; regulile morale; virtuți morale. În următoarea parte sunt prezentate cinci principii care stau la baza codului Comisiei de Etică a Cercetării.

COMISIA DE ETICĂ: ATRIBUȚII ȘI RESPONSABILITĂȚI

Din punct de vedere organizațional, comisiile de etică sunt cele care dezvoltă și promovează o cultură universitară integră. De cele mai multe ori, aceste comisii au ca prim obiectiv dezvoltarea unui cod de etică, a unui ghid sau a unei broșuri. În funcție de tipul de probleme pe care le au în vedere, comisiile și codurile de etică pot fi de mai multe tipuri.

Potrivit Legii Educației, la nivelul fiecărei universități trebuie să funcționeze o Comisie de Etică. Activitatea Comisiei Universității vizează atât personalul didactic și de cercetare, cât și studenții, personalul didactic auxiliar, membrii pensionați, absolvenții sau alți membri ai comunității Universității care au primit această calitate prin decizia Senatului.⁴ Când vine vorba despre atribuțiile pe care le au membrii Comisiei de Etică, acestea sunt specificate în Legea Educației, Carta Universitară, Codul și Regulamentul de Etică al Universității aprobat de către Senat, dar și al altor legi și regulamente naționale sau internaționale.

Pe scurt, principalele atribuții ale membrilor unei Comisii de Etică sunt următoarele:

- (i) Analizează și soluționează comportamentele imorale tipice unei universități, sesizate de către membrii comunității academice sau de către alte persoane din afară;
- (ii) (Elaborează și dezvoltă Codul de Etică și Deontologie Universitară al Universității din București;
- (iii) Se poate implica, la cererea conducerii Universității sau a Facultăților, în dezvoltarea unor activități care vizează etica și integritatea universitară.

Comisia de Etică poate formula un punct de vedere apelând inclusiv la experți (din țară sau din alte țări) și poate propune o serie de sancțiuni în funcție de gravitatea fiecărei fapte. Sancțiunile îi pot viza atât pe studenții și angajații Universității, dar și pe cei care nu sunt, propriu-zis, în comunitatea Universității (firmele contractate de către Universitate pentru diferite servicii). În caz extrem, Comisia poate propune ca un student care a plagiat în lucrarea sa de diplomă să fie exmatriculat, iar pentru un angajat poate propune chiar și desfacerea contractului de muncă.

Comisia de Etică a Cercetării

Spre deosebire de prima comisie, Comisia de Etică a Cercetării se adresează exclusiv problemelor de natură etică din cercetare.

Potrivit propriului Regulament, Comisia de Etică a Cercetării⁵ are, printre altele, următoarele atribuții:

- (i) Evaluează din punct de vedere etic proiectele de cercetare desfășurate în cadrul Universității;
- (ii) Monitorizează aplicarea standardelor de etică a cercetării în proiectele aflate în implementare;
- (iii) Elaborează, actualizează și le pune la dispoziție membrilor comunității academice Codul de Etică a Cercetării și Ghidul;
- (iv) Analizează cazurile de conflict de interese din proiectele de cercetare;
- (v) Organizează traininguri de etică pe teme de etică a cercetării;

- (vi) Sprijină introducerea de cursuri de etică a cercetării pentru studenți, masteranzi și doctoranzi;
- (vii) Pune la dispoziție comunității academice propria expertiză pe teme ce țin de etica cercetării și realizează un raport anual privind propria activitate.

Principala atribuție care îi revine Comisiei de Etică a Cercetării este evaluarea proiectelor de cercetare. Studenții ale căror cercetări empirice vizează unul sau mai multe elemente din următoarea listă: subiecți umani, celule sau țesuturi animale sau umane, animale vii, embrioni umani sau făt uman, mediul înconjurător, sunt obligați să vorbească cu profesorul coordonator pentru a obține avizul din partea Comisiei de Etică a Cercetării.

CODUL DE ONOARE A STUDENTULUI UTM

Se impune tuturor studenților înmatriculați în U.T.M. să respecte cerințele/revendicările prezentului Cod de Onoare, acesta aplicându-se întregii activități academice în cadrul universității. Nerespectarea acestui Cod de Onoare atrage după sine aplicarea unor penalități și pedepse pe măsura încălcărilor admise.

JURĂMÂNTUL STUDENTULUI LA ÎNMATRICULAREA ÎN U.T.M.

La înmatricularea mea în Universitatea Tehnică a Moldovei promit solemn să am un comportament, care să facă cinste comunității universitare, și să respect Codul de Onoare al Studenților U.T.M. În caz dacă voi încălca acest Cod de Onoare, voi accepta pedeapsa sau penalitatea aplicată, inclusiv exmatricularea din universitate.

PREAMBUL

Noi studenții U.T.M.,

- ✗ în baza dreptului nostru la educație, prevăzut de Constituția Republicii Moldova;
- ✗ fiind conștienți de cât de important este să obținem studii superioare cu adevărat calitative în condițiile economiei de piață;
- ✗ căutând să punem în practică principiul studiilor corecte;
- ✗ susținând angajamentul nostru de a menține și de a consolida onoarea universității noastre;
- ✗ contribuind la formarea și dezvoltarea în cadrul universității a unor tradiții și idei progresiste;
- ✗ îndreptându-ne eforturile spre crearea unui mediu de integritate, încredere și spre stabilirea unor relații cu adevărat democratice în cadrul U.T.M.;
- ✗ fiind hotărâți să formăm o cultură academică comună în cadrul universității și să ajutăm fiecare student să se adapteze la viața în universitate;
- ✗ dorind să îndreptăm propriile speranțe și speranțele părinților și profesorilor noștri;
- ✗ căutând să eliminăm orice formă de comportament incorect în viața noastră studentască;
- ✗ dorind să dezvoltăm sistemul de autoadministrare a studenților din U.T.M.,

am adoptat Codul de Onoare în mai 2006, în cadrul referendumului studentesc general.

Codul de Onoare reflectă voința și decizia prezentei generații studențești de a avea o comunitate onorabilă și civilizată și garantează pedeapsa severă și dreaptă pentru orice comportament și acțiuni necinstite și nedemne de un student al U.T.M. – membru al comunității universitare.

Angajamentul de a respecta Codul de Onoare al Studenților U.T.M. implică:

- Avantajul de a fi demn de comunitatea universitară de astăzi și de cea din trecut, a se mândri de activitățile și cu personalitățile marcante, care s-au efectuat și s-au perindat de-a lungul celor peste 40 ani de ființare a universității, cu personalul didactic, care ne instruește în spiritul tradițiilor, care s-au format/cristalizat la U.T.M.,
- dar și multe responsabilități – respectul pentru ideile, valorile și proprietatea altora, disponibilitatea de a-și subordona propriile interese intereselor și bunăstării întregii comunități universitare și gătina de a respecta Statutul U.T.M., Regulamentele de ordine interioară în campusul universitar și căminele studențești.

Pentru a menține un mediu adecvat în Campusul Universității este necesar devotamentul fiecărui student. Acest devotament presupune integritatea personală, care se extinde de la refuzul de a tolera încălcarea revendicărilor acestui Cod de Onoare și a altor regulamente în vigoare pentru viața comunității universitare și până la susținerea pedepsei sau penalității corespunzătoare a celor ce au încălcat spiritul și prevederile Codului de Onoare.

Lipsa unui devotament total pune în pericol însăși esența integrității și ființării Universității Tehnice a Moldovei. Cei, care vor admite un comportament necinstit și neadecvat numelui de Student al U.T.M., vor fi pedepsiți, inclusiv cu exmatricularea din universitate. Studenții, care nu cunosc sau nu acceptă conceptul de onoare, sau care au avut un comportament necinstit în trecut sunt îndemnați să se gândească și să-și aleagă alte opțiuni decât U.T.M., iar cei care doresc să se schimbe în spiritul onoarei sunt invitați să se alăture comunității universitare a U.T.M., acceptând în mod oficial Codul de Onoare al Studenților U.T.M. în cadrul unei ceremonii la începutul carierei lor academice în cadrul U.T.M., la înmatriculare.

CODUL DE ONOARE AL STUDENȚILOR U.T.M.

Orice student, care este înmatriculat la U.T.M., este obligat să se conformeze unui model de încredere reciprocă și integritate academică și se va purta în mod cinstit cu orice membru al comunității universitare. Fiecare student trebuie să conștientizeze, că este de datoria lui să păstreze și să consolideze spiritul integrității academice. Integritatea academică este un angajament față de cele cinci valori spirituale fundamentale: onestitatea, încrederea, corectitudinea, respectul și responsabilitatea. Din aceste valori decurg principiile de conduită morală, care sunt la baza prezentului Cod de Onoare al Studenților U.T.M. Studenții Universității Tehnice a Moldovei se vor abține și vor descuraja orice încercări de înșelăciune și minciună, vandalism, furt, plagiat și copiat, de comportare necinstită și nedemnă și alte încălcări ale regulamentelor U.T.M. Atunci când va fi comisă și descoperită orice încălcare a Codului de Onoare fiecare...

CODUL DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE PROFESIONALĂ AL UTM

PREAMBUL

Conștienți de funcția socială și educațională importantă a instituției universitare, Universitatea Tehnică a Moldovei (în continuare – UTM) recunoaște principiile fundamentale și valorile etice împărtășite de către comunitatea academică internațională, care stau la baza întregii activități universitare. Codul de etică și deontologie profesională este un reper de evaluare a moralității acțiunilor membrilor

comunității universitare a UTM, furnizând principii pe baza cărora se pot stabili modele de comportament, de coeziune și de valorizare a potențialului comunității universitare.

Codul de etică și deontologie profesională are următoarea structură:

1. Principii fundamentale.
2. Abaterile de la normele de etică și sancționarea acestora.
3. Comisia de etică.
4. Dispoziții finale.

REGULAMENTUL DE ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE A COMISIEI DE ETICĂ A AGENȚIEI NAȚIONALE DE ASIGURARE A CALITĂȚII ÎN EDUCAȚIE ȘI CERCETARE ÎN DOMENIUL ATESTĂRII

Capitolul I.

Dispoziții generale

1. Regulamentul de organizare și funcționare a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare în domeniul atestării (în continuare – Regulament) stabilește misiunea, atribuțiile și activitățile Comisiei de Etică a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare în domeniul atestării (în continuare – Comisia de Etică).

2. Comisia de Etică este un organ consultativ a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare e (în continuare – ANACEC), fără personalitate juridică.

3. Comisia de Etică își desfășoară activitatea în conformitate cu Codul cu privire la știință și inovare, Codul Educației, Regulamentul cu privire la funcționarea consiliilor științifice specializate și conferirea titlurilor științifice și științifico-didactice, Codul de etică și deontologie profesională a personalului științific și științifico-didactic, cu alte acte normative și tratate internaționale cu atribuții în domeniu la care Republica Moldova este parte, precum și cu prezentul Regulament.

4. ANACEC asigură secretariatul tehnic și sprijinul executiv pentru activitatea Comisiei de Etică.

5. Comisia de Etică poate constitui comisii sau grupuri de lucru, cărora le poate delega unele din atribuțiile proprii.